

CSÖRNYEFÖLD

települési örökségvédelmi hatástanulmány

(Készült a 68/2018 (IV.9.) kormányrendelet 14. mellékletében meghatározott tartalom alapján)

készítette: **dr. Vándor László** CSc

okl. műemlékvédelmi szakmérnök, régész, történész

Szakértő műemléki dokumentálás és épületkutatás szakterületen

Nyilvántartási szám: 21.0112

2024. június 24.

Az örökségvédelmi hatástanulmány tartalma

1. örökségvédelmi vizsgálat
 - 1.1. A település történeti leírása
 - 1.2. A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre kijelölt terület esetén terepbejárással
 - 1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára, amely értékkataszterben tartalmazza:
 - 1.3.1. A világörökségi és a világörökségi várományos helyszíneket és területeket
 - 1.3.2. Az országos építészeti örökség elemeit
 - 1.3.3. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket
 - 1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit:
 - 1.4.1. településszerkezetet
 - 1.4.2. telekstruktúrát és az utcavonalvezetést
 - 1.4.3. utcaképet, vagy utcaképrészletet
 - 1.4.4. egyéb településkarakter elemeket
 - 1.4.5. építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást
 - 1.4.6. táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet
 - 1.4.7. szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort
2. A rendezés során tereztett változtatások hatáselemzése:
 - 2.1. a települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változtatások ismertetése
 - 2.2. A 2.1. pontban szereplő változások hatásai
 - 2.2.1. a régészeti örökségre
 - 2.2.2. a történeti településre, település és tájszerkezetre
 - 2.2.3. a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre
3. Az értékvédelmi terv tartalmazza
 - 3.1. az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények, valamint
 - 3.2. az önkormányzati feladatok meghatározása

1. Örökségvédelmi vizsgálat

1.1. A település történeti leírása (a település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)

Csörnyeföld története

A község neve a 14. századi forrásokban jelenik meg, a név azonban a település jóval korábbi meglétére utal. A név szláv személynévi eredetű, a Cherne személynévnek és a birtokos személyraggal ellátott magyar földnek az összetétel. A birtokos személyragot később elhagyták.

A falunév tehát azt jelenti, hogy eredetileg Cherne (Cserne ma Csörnye) birtoka volt.

Az első okleveles említéskor "Chernefulde" alakban felbukkanó település ekkor a Pécz nembeli Ludbergi Péter fia Miklós mester birtoka, aki anyja leánynegyede fejében Lendvai Miklós bánnak (a Bánffy család őseinek) adta. Lajos király 1361-ben a család kérésére megerősítette az adományt. Ezzel a falu a térség leghatalmasabb nagybirtokos családjának a birtokába kerül és marad egészen a család 1644-ben bekövetkezett kihalásáig. A község neve a család különböző tagjainak az osztozkodásaikor, valamint adózással kapcsolatos ügyekben bukkan fel ebben az időszakban.

Már 1381-ben népes falu, ekkor Miklós bán fiai birtokában 42 fél jobbágytelket számoltak itt össze. 1524-ből csak a család egyik tagjának Bánffy Jánosnak a birtokrészét ismerjük, akinek 14 jobbágya volt itt 14 féltelken, továbbá 10 zsellére is volt. Ekkor már az uradalom egyik gazdasági kerületének (judicatus) központja volt. Szerepel 1531, 1534, 1541, 1542, 1548, 1559-ben is. 1566-os összeírásban is judicatusi székhely, de lakossága nagyon megcsappant, 9 üres telket írnak össze.

1590-ben a falut Bánffy Gáspár zálogba adja. 1598-ban ismét virágzó település, ahol 38 házat jegyeznek. Nyilván a nagyobb pusztítás elkerülésére 1582-ben már adózott a töröknek. Ebből az összeírásból már családneveket is ismerünk, mint Talabor, Berke, Szabó, Maróci, Marci. A magyar földesúr mellett a törököknek való adózás egészen Kanizsa várának blokád alá helyezéséig, illetve visszafoglalásáig tartott, annak ellenére, hogy a falu viszonylag messze feküdt a határtól. Kanizsa török kézre kerülése után (1600) a török adó mértékéről 1662-ből van adat. Ekkor 30 jobbágycsalád és többzsellércsalád élt itt. Az egykori török földesurak nevét Kanizsa 1690-es visszafoglalása után nyilván a helyiek emlékezete alapján írták meg (Funduk basa 1697, 1698-ban Oda basa.) Még a török veszély árnyékában is nagy szőlőtelepítésbe fogtak a falu lakói 1658-ban, amiért többéves dézsmaelengedést kaptak.

A Bánffy család kihalása után rövid ideig Nádasdy birtok lett, majd a család birtokának elkobzása után kincstári birtok lesz. 1690-ben már Esterházy birtokként írják össze Csörnyeföldét. Ebből az összeírásból értesülünk arról a nagy pusztulásról, amely a 80-as évek második felében Kanizsa blokádja alkalmával érte a falut. Csak 11 telken laktak, 54 telek pusztta. Azt írják, most kezd újratelepülni. 1697-ben is csak 13 féltelkes jobbágy és egy zsellércsalád a lakosság.

A falunak nem volt saját temploma, így papja sem a középkorban és a koraújkorban. A szeményei plébániához tartoztak. Mivel a szeményei templom és plébánia a 17. század közepe

után elpusztult, 1698-ban a szécsiszigeti plébániához tartoztak. 1716-ban már ma kerkaszentmiklósi plébánia látja el a falut.

Csörnyeföld nagyon nehezen állt a pusztítás után talpra. 1698-ban 8 jobbágy és 14 zsellér, 1716-ban ugyanannyi jobbágy és néhányval több zsellércsalád élt itt. A plébániai összeírás is a szegénységről és az itt termelt rossz borról szól.

A gyarapodás 1728-tól indul lassan. Ekkor már 10 jobbágycsalád, 6 zsellércsalád mellett iparos is van, és a falunak bíróját is említik. 1750-ben a települést visszacsatolják az újraalapított szemenyei plébániához. 1767-ben jelenik meg az Esterházyak mellett itteni birtokosként a Keresztúry család. Igaz csak kisebb részt szereztek, 1768-as adatok szerint az Esterházyaknak 18 egész telkes, 8 házas zsellér és 20 házatlan zsellére mellett a Keresztúryaknak csak 3 jobbágya volt a faluban. 1770-ben már 55 családról tudunk, akik zömmel magyar nevűek. Az összlakosság száma 292. A település ekkor még az É-D irányú patak völgyben található. 1778-ban azt írják, hogy Esterházy birtok, a lakosság magyar, templom nincs. Tanító is csak Szemenyében található.

Csörnyeföld az I. katonai felmérésen (1782-1785)

Nem sokkal később a falu az újonnan alapított szombathelyi egyházmegyéhez került. Ekkor azt írják, hogy a szemenyei plébánia filiája, 338 lakosa van. Még ekkor sem terjeszkedik a falu a patak völgyön túl.

Csörnyeföld a II. katonai felmérésen (1819-1869)

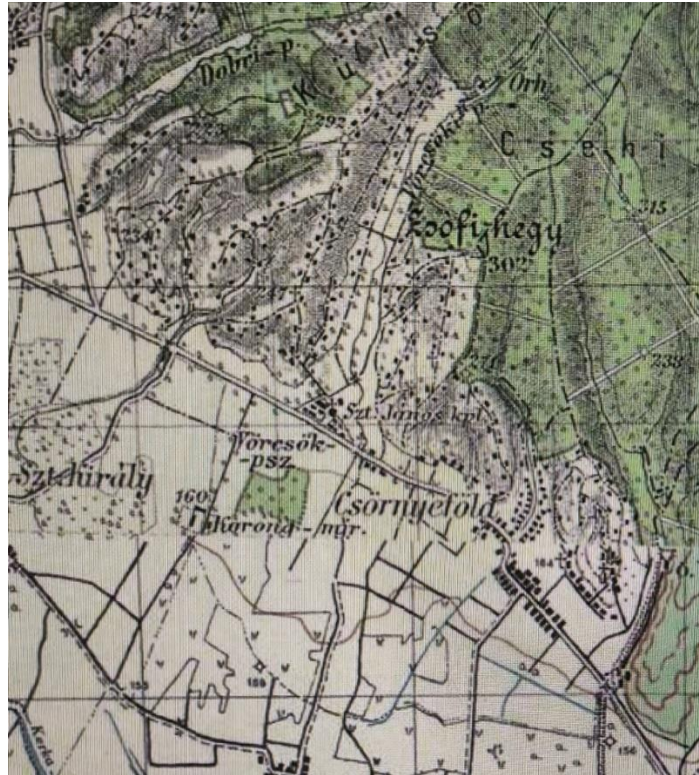
A gyarapodás ekkor megtorpan, sőt a 19. század első felében visszaesés következik. 1805-ben 41 ház, 1848-ban 40 ház (302 lakos). 1828-ban egy iparos van a településnek, a molnár. Pozitívumként írják 1832-ben – ekkor 310 fő él itt – hogy jó bor terem. A 19. század közepe után a település déli irányban gyarapodik.

Csörnyeföld és környéke a III. katonai felmérésen (1869-1887)

Az 1848-as forradalmat követően megszűnik a jobbágyság, a 19. század második felében a paraszti gazdálkodás új utakat keres. Ekkor tűnik fel a falu határában, nyilván a szomszédos vöröcsi birtoklás révén egy újabb nagybirtokos, Zichy István 1897-ben.

A falu határa, mint 1925-ben írják 1871 után nem változott. A falu 1848 előtt úrbéres volt. Található itt egy kocsmá, van iskola 2 tanterővel. A jobbágysorból szabadulás után megsaporodik az iparosok száma, a 20. század elején 4 kőműves, 3 cipész, 3 asztalos, 2 kovács és egy kosaras is tevékenykedik Csörnyeföldön. A legközelebbi orvos azonban csak Letenyén található.

Csörnyeföld és környéke (1941)

Az első nagyobb változás az olajipar megjelenése volt a térségben. A faluból számosan mentek innen Lovásziba dolgozni, és ez nemcsak az életmódban, hanem a faluképben, a gyarapodásban, az építkezésben is változásokat hozott.

1945 után alapvető változások következtek nem csak Csörnyeföld, de a magyar faluk életében is. 228 itteni lakos kapott földet a földosztáskor. Átalakult az iskolarendszer, 1948-ban létrejött a nyolcosztályos iskola. A korabeli demográfiai állapotok lemérhetők az akkori iskoláslétszámból. Az I-IV. osztályba 102, az V-VI. osztályba 36, a VII-VIII. osztályba 16 gyereket írtak be. Az oktatás színvonalát azonban az jelzi, hogy az új rendszerben is 2 tanterem és két pedagógus volt az iskolában.

A községnek ekkor (1949) 205 lakóháza, 1057 lakosa van.

Az életszínvonal emelkedését a lakóházak számának emelkedése jelzi. 1962-ben az akkori 950 lakos már 223 házban élt. Ekkor igen jelentős a külterületi lakosság. Zsófia hegyen 25-en éltek 9 házban, Istvánd-Jakabhegyen 17-en 6 házban.

Ismét hatalmas változást hozott a téészesítés. 1965-ben a termelőszövetkezetnek 222 tagja volt, és a tsz 922 katasztrális holdon (ebből 477 szántó) gazdálkodott 5 traktorral.

A falu lakossága a környék többi településéhez hasonlóan folyamatosan csökken. Az 1960-as évek végén megszűnt az iskola. 1990-ben már csak 477 főt, 10 évvel később 466 főt írtak össze. 2023-as adat szerint 365-en élnek a faluban.

1977-1992 között egyesítették Muraszemenyével Szemenyecsrőnye néven. Azóta a község újra önálló önkormányzattal rendelkezik.

Csrőnyeföld újabb kori gyarapodása a turizmusra épül, amelyben fontos szerepet játszanak a borászatok, elsősorban az országosan is ismert Bussay pincészet.

A falu határában beolvadt egyéb települések története

Vöröcsök

A falunév valószínűsíthetően szláv eredetű, Vrsek személynévből származhat.

A 14. század közepén, 1360-ban jelenik meg az írott forrásokban, amikor is Vercseknek nevezik. Ekkor Zajki Paksa fiainak birtoka. A falu két részből, Alsó- és Felső Vercsekből állt. A faluban más birtokosokkal is találkozunk, volt birtokrésze itt a Rigácsiaknak és a Kolgyári családnak. 1417-ből van adatunk arra, hogy leányágon birtokot nyertek a településen a Zicsiek (Zichyek). A 15. században már ezen család tagjai a kizárólagos birtokosok.

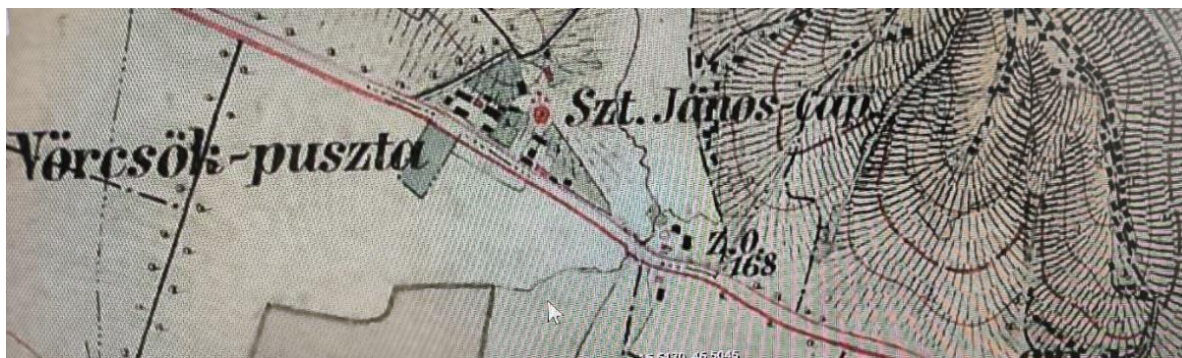
A 16. században is ők maradnak a falu fő birtokosai, bár egyes részeket elzálogosítanak például a Háshágyiaknak, (1566) vagy el is adnak, hogy a török fogságba esett családtag kiváltásához pénzt szerezzenek (1593). Egy 1564-es adat említi plébánosát, tehát a falunak ekkor volt temploma!

A Zichy családnak bizonyosan volt itt családi kúriája, amit ekkor meg is erősíthettek. Erre abból lehet következtetni, hogy megmaradt a kastély leltára (Invertaria castelli Verchek).

A török időkben a környék más településeihez hasonlóan a lakosság sokat szenvedett a háborús eseményektől, a kettős adóztatástól. Emiatt a lakosságszám folyamatosan csökkent, majd a település el is néptelenedett. 1579-ben adózik a töröknek. A 16. század végén, 1598-ban még jelentős falu 23 házzal. Ezután pusztulhatott el, mert a 17. században már nem tudunk lakosságról.

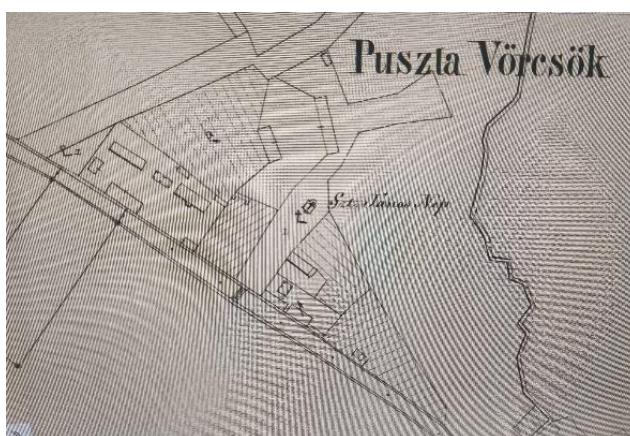
A pusztává lett falu még a 18. század közepén, 1759-ben is lakatlan volt, újra telepítésére a Zichyek által csak a század vége felé került sor. 1785-ben 23 lakosa volt, a szemenei plébániához tartozott.

A 19. század első éveiben, mint Zichy birtok az egerszegi járásban szerepel. 1832-ben a leírás szerint urasági épületek állnak itt, jó minőségű erdők vannak, jelentős a szarvasmarha és juhtenyésztés. 1863-ban 76-an éltek itt.

Vörösk a III. kat. felmérésen (1869-1887)

Az egykori, számos épületet, köztük uradalmi kastélyt is magába foglaló épületegyüttesből már csak a Nepomuki Szent János tiszteletére emelt kápolna maradt.

1869-ben 138-an élnek a településen. 1895-ben már Csörnyeföldhez csatolva jelenik meg. 1949-ben 11 házban 120 lakost, továbbá Kisvöröskön 6 lakost írtak össze.

A település a későbbiekben nem lett önállóvá, Vörösk puszta (Nagyvörösk, Kisvörösk) néven Csörnyeföld részévé vált.

István

A község határában, attól északra a szőlőhegy védőszentje Szent Zsófia (a helyi köznyelv szerint Zsófi kép, Zsófi szobor) szobrától keletre az István dűlő őrzi az elpusztult település emlékét.

Négy ilyen nevű település volt a középkori Zalában. Ez a falu a murakeresztúri apátság birtokában lévő Szemenyétől északra levő településsel azonosítható. István 1322-ben szerepel egy hamis oklevélben, majd bizonyosan az az 1347-es oklevél említi, amely szerint Lendvai István fia Miklós volt bán bírta bérben egy Duláncs nevű faluval együtt (ez nyom nélkül elpusztult), és ekkor a szerződést újabb hét évre megújította.

A település emlékeinek azonosítása az írásos anyaggal nehéz, egyrészt több ilyen nevű falu is volt, másrészt Bánokszentgyörgy-Pusztamagyaród vidékén is volt egy István falu.

Talán azzal az 1539-ben szereplő Istvánnal azonos, ahol a Zichy család birtokos.

Pontos régészeti lokalizálására eddig nem került sor, de nem lenne nehéz, mivel az egykori falu helyét ma is dűlőnév őrzi a településtől északra, a szőlőhegytől keletre fekvő erdős területen. (Izsvánd (Istvánd) Dombos, erdős. Ezen a területen valamikor egy Istvánd nevű falu volt. Zala megye földrajzi nevei. Zalaegerszeg, 1964. 460.o.)

1.2. A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre kijelölt terület esetén terepbejárással

Csörnyeföld nyilvántartott régészeti lelőhelyei:

1. Csörnyeföld-Felhegyalja

Nyilvántartási szám: 30929

Helyrajzi szám: 0103/8, 0103/10, 0103/14, 0103/16

Késő-középkori-kora újkori település terepbejárás során talált nem túl intenzív nyomai.

Irodalom: Irodalom: Régészeti kutatások Magyarországon 1999. 193. Vándor László-Pusztai Sándor.

2. Csörnyeföld-Felső-korong-dűlő

Nyilvántartási szám: 30928

Helyrajzi szám: 0274/15 2.

Terepbejárás során előkerült késő-középkori-kora újkori településre utaló nyomok.

Irodalom: Irodalom: Régészeti kutatások Magyarországon 1999. 193. Vándor László-Pusztai Sándor.

3. Csörnyeföld – Korongi erdő

Nyilvántartási szám: 88487

Terepbejárás során középkori kerámiatöredékek (Árpád-kor és későközépkor) kerültek itt elő.

4. Csörnyeföld, Macskavártól északra, Csatornától nyugatra

Nyilvántartási szám: 30934

A területen 1998 és 2016 között több alkalommal végzett bejárások során középkori (koraújkori és újkori) kerámialeletek kerültek elő, jól meghatározható lelőhelyen, jelezve az egykori település helyét.

Helyrajzi szám: 0126/40, 0126/43, 0126/44, 0126/46, 0126/47, 0126/49, 0126/50, 0126/52, 0126/53, 0126/55, 0126/56, 0126/58, 0126/59, 0126/61

Helyrajzi szám: 0139/8, 0139/10 5.

Irodalom: Régészeti kutatások Magyarországon 1999. 193. Vándor László-Pusztai Sándor.

5. Csörnyeföld–Vöröskpuszta

Nyilvántartási szám: 37416

Helyrajzi szám: 0315, 0325 –

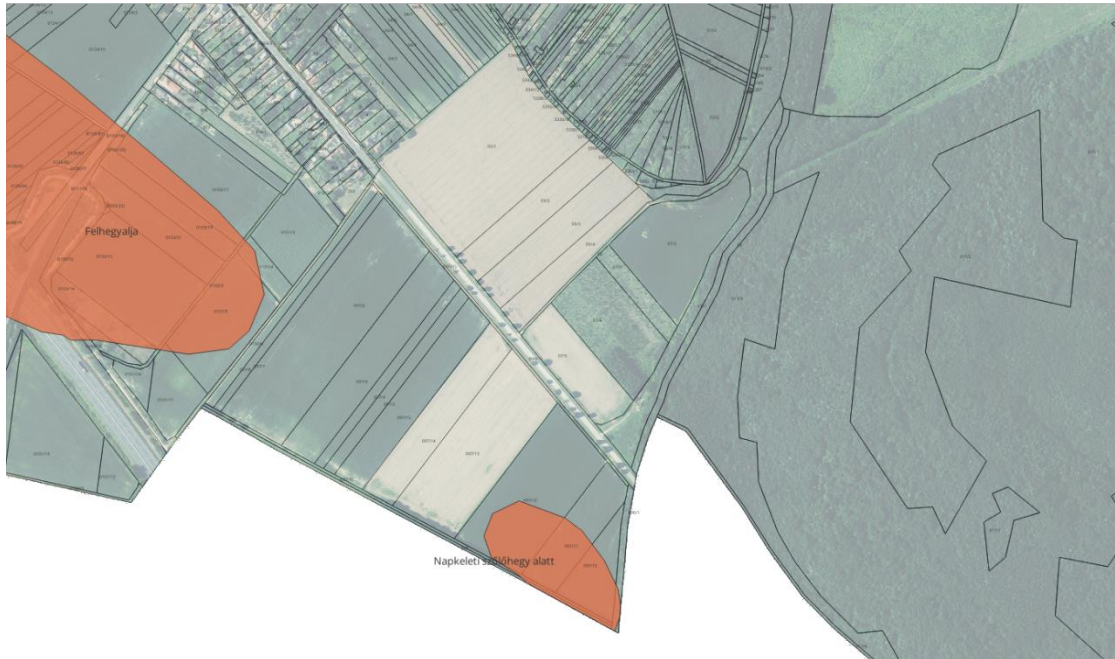
Újkőkor (DVK, Keszthelyi csoport), telep) (Rézkor (Balaton-Lásinja kultúra), telep) (Rézkor (Tűzdelt Barázdás Díszű Kerámia Kultúrája), telep)

A lelőhely nagyrészt feltárt, bolygatott!

6. Napkeleti szőlőhegy alatt (Azonosító 88485)

A területen a „Déli Áramlat” gázvezeték nyomvonalán végzett előzetes terepbejárás során 2014-ben közelebbről nem meghatározott őskori településre utaló kerámialeleteket találtak.

Csörnyeföld régészeti lelőhelyeinek értékeléséhez, illetve bemutatásához hozzátartozik, hogy régészeti terepbejárások, megfigyelések, majd ezt követő ásatások csak a település déli részén folytak, ott is elsősorban az M 70-es autót út építésével kapcsolatban.

Nyilvánvalóan a falutól északra fekvő dombvidéken is lehetnek régészeti lelőhelyek. Ilyen régészeti érdekű terület lehet minden, az egykori és mai vízfolyások és nagyobb árkok mentén fekvő lankás domboldal. Ezek szakszerű felderítése a későbbiekben a területileg illetékes múzeum hatáskörébe tartozik.

1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára, amely értékkataszterben tartalmazza:

1.3.1. A világörökségi és a világörökségi várományos helyszínek és területeket

Világörökségi és világörökségi várományos helyszínek és területek Csörnyeföld területén nincsenek.

1.3.2. Az országos építészeti örökség elemeit

A település területén műemlékileg védett építmény nem található.

1.3.3. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek

Csörnyeföld területén védetté nyilvánított régészeti lelőhely nem található.

A nyilvántartott lelőhelyek az 1.2. fejezet alatt részletes leírással találhatók.

1.4. A helyi építészeti örökség települési értéktára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit:

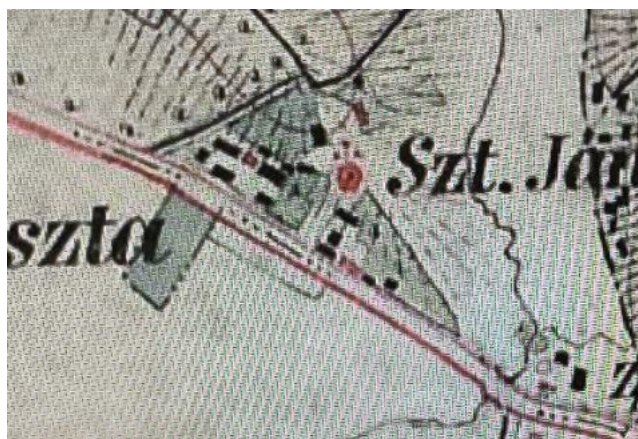
Helyi védettsége 2007-ben kilenc épületnek és három szobornak volt.

Ma egy épületet, egy emlékművet és az útmenti kereszteként tartalmazza a védettségi lista.

Vöcsöki kápolna 1417. hrsz.

A ma a településhez tartozó Vörcsök pusztán található. Eredetileg az uradalomhoz tartozott, melynek épületeiből egyedül a kápolna maradt meg.

Stílusa későbarokk. Titulusa Nepomuki Szt. János. Építtetője az itteni uradalom birtokosa, a Zichy családból Zichy József volt 1820-ban, erről egyértelműen a bejárata felett elhelyezett alapítói felirat is tanúskodik. Benne található a szent szobra is.

A gazdag belső festés meglehetősen kései, Károlyi Gyula festőművész alkotásai 1966-67-ből.

A kápolna üvegablakai Zsellér Imre alkotásai 1925-1926-ból, melyek eredetileg egy hévízi fürdőkápolnához készültek, és annak elbontásakor (1964) két helyi család jóvoltából kerültek ide.

A 200 éves kápolnát 1990-ben teljeskörűen, majd 2021, 2022, 2023-ban részlegesen felújították. Falvizesedése további beavatkozást igényelne.

Védettsége indokolt, a település legértékesebb építészeti emléke.

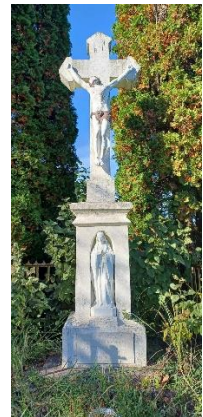
Római katolikus
emlékmű

Faragott kőkereszt

a temető keresztje

a Vöröski-
hegy keresztje

1.4.1 Településszerkezet

Csörnyeföld településszerkezetét és annak változásait a 18. század második felétől ismerjük.

Csörnyeföld az első katonai felmérésen (1782-1785)

A település egészen a 19. század 70-es éveig ÉK-DNY irányban a Dobrának nevezett patak völgyében terült el egy mellékút mellett, melyen a dombvidéken kanyarogva Kányavárig lehetett eljutni és csak déli végével érte el az Alsólendváról-Letenyére vezető országutat, ahol a falu első temetője feküdt.

Csörnyeföld (Csörneföld) a második katonai felmérésen (1819-1869)

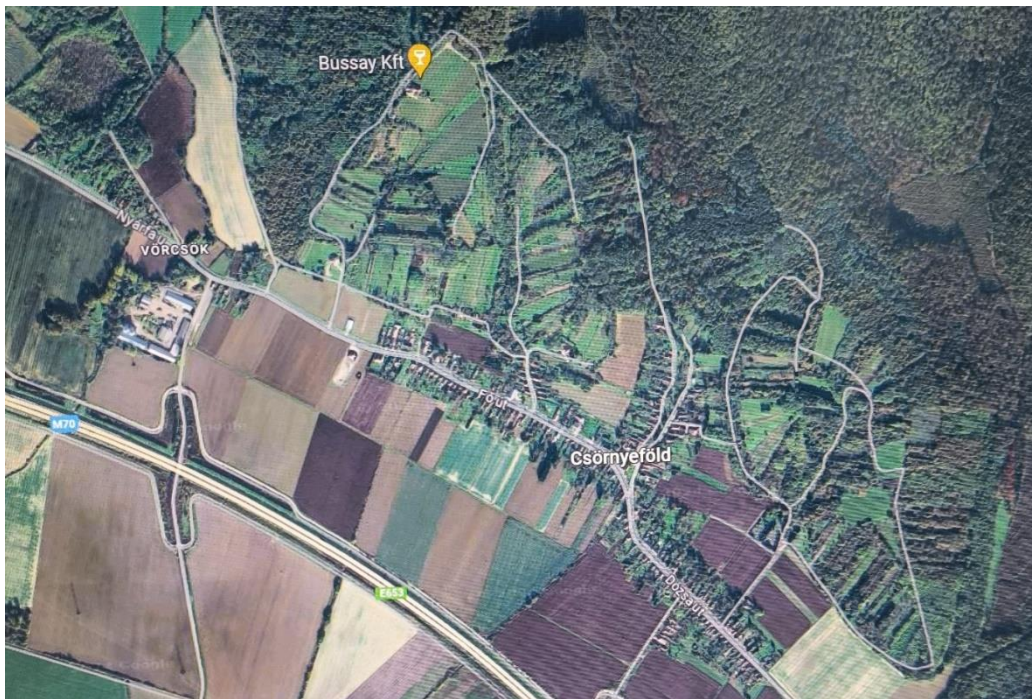
Csörnyeföld (Csörneföld) a harmadik katonai felmérésen (1869-1887)

Jelentős változás csak a 20. századra következik be, amikor a jelentősen növekvő falu új épületei már a Lendvára vezető országút mellett épülnek, de ekkor még elsősorban délkeleti irányba.

Csörnyeföld a Magyarország katonai felmérésén 1941.

Csörnyeföld jelenlegi településszerkezetében nagy változás egyértelműen a második világháború után következik be. Ekkor a falu nagymértékben kiterjedt északnyugatra Vörcsök pusztja irányába a 7583-as út mentén, de bővült délkelet felé is.

Így ma Csörnyeföld a 7583-as út tengelyében fekszik, alapvetően három különálló részre oszlik.

Az anyafalu Csörnyeföld, belőle csak kisebb mellékutcák, ágaznak ki melyek közé tartozó leghosszabb a hajdani ófalu maradványa a Liget utca, amely sajátos módon a mára gyakorlatilag kiszáradt patak két oldalán is ugyanazzal a névvel bír.

A Vörcsök falurész ma is teljesen elkülönül Csörnyeföldtől, sőt Vörcsök két településrésze, Nagy- és Kisvörcsök sem épült össze.

Az északnyugati, Vörcsök felőli falurészen van még egy nagyobb mellékutca, a Hársfa utca, amely tulajdonképpen a településhez tartozó legközelebbi szőlőkhöz vezető út mellett alakult ki.

A településen a hagyományos nyeregtetős, utcára merőleges fésűs beépítés volt jellemző, ám erre ma már csak nyomai észlelhetők. A település építészeti képe a 20. század második felétől nagymértékben átalakult. A megmaradt épületek zömmel külső megjelenésükkel -elsősorban a nyílászárócserékkel- elvesztették jellegüket. Az eredeti külsőjüket megőrző házak is leginkább a 20. század első feléből származnak, a tornácformák, gangok is átalakultak.

1.4.2. Telekstruktúra és utcavonalvezetés

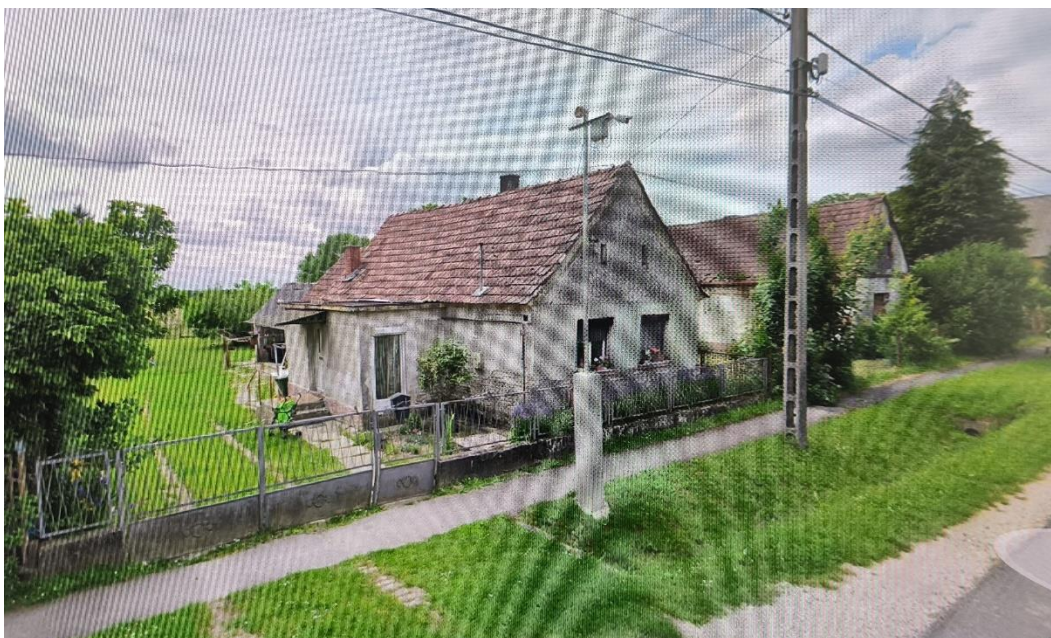
A régebbi beépítési területeken, akár az új épületek estében is a lakóépületek oldalhatárosan helyezkednek el, mögöttük a melléképületek folytatódásként épültek. Az újabb építkezések esetében ez már nem jellemző. Az épületek kialakítása, nagysága árulkodik a gazdák vagyoni helyzetéről. A gondosan karbantartott házak nagy számának köszönhetően a település gondozott benyomást kelt.

1.4.3. Utcakép és utcarészletek

A település fő tengelye a 7583-as út, a Fő út és annak szerves folytatása a pataktól délre a Dózsa út, amely ma a település egész karakterét, építészetét meghatározza. A térképészeti adatókból egyértelműsíthetően három külön periódusban kialakult falurész a pataknak a 7583-as útnál található hídjának környéke, ahol Csörnyeföld újépítésű temploma és az azt övező park, benne a szobrokkal és az emlékművel, helyezkedik el.

Az eredeti Csörnyeföld tengelye, a hajdani ófaló maradványa a Liget utca sajátossága, a patakmeder két oldalán való elhelyezkedés.

A 20-21. századi beavatkozások után a falukép mára szinte egységesen ezt az időszakot tükrözi. Csak véletlenszerűen maradt az utcák két oldalán szalagtelkeken elhelyezett régebbi lakóépületek, ezek is inkább csak a 19. század végének, a 20. század elejének egyszerű, tűzfalas, utcafronton kéttáblakos épületei, szinte mindegyikük átalakítva.

A lakóházak megjelenési formái:

Építési anyaguk jellemzően téglából, vakolva.

A néhány megmaradt régi épülettől a néhány helyen feltűnő, megmaradt (?) polgárosult tömegalakítástól eltekintve Csörnyeföld épületei a 20-21. század házformáit tükrözik. Az átalakított nyeregtetős épületek mellett az 1960-as évektől épült kockaházak a jellemzőek a 20. század második felében megjelenő egyemeletes és tetőtérbeépítéses házak jelen vannak, de nem dominánsak. A lakóházak döntően kis előkerttel épültek, míg a polgárosult, az úttal párhuzamos házak előkert nélkül az utcafronton állnak.

Melléképületek:

A lakóépület mögött helyezkednek el. A szabálytalan és szélesebb telkeken a lakóházra merőlegesen is épültek a telek hátsó részében.

1.4.4. Egyéb településkarakter elemek

A település területének tájképi és építészeti szempontból is fontos, jellegzetes részei a településtől északra található szőlőterületek, ahol a jelentős átalakulás ellenére a még ott álló prэшázak a tájra jellemző építészeti értékkel bírnak. Megmentésükre csak kevés esély van, de néhányat érdemes volna megmenteni és a borturisztika szolgálatába állítani.

A szőlőhegy, mint tájképi elem a falu megjelenésének értékes része.

1.4.5. Építményrészlet vagy alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás.

A helyi főépítész által ebben a kérdésben megfogalmazott állásfoglalást nem ismerem.

1.4.6. Táj és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet.

A településen a templom környezetében kialakított parkon kívül, –melyben jelenleg két szobor és egy emlékmű is helyet foglal– kertépítészeti alkotás nincs. Ennek további alakítása, végleges kialakítása, kertépítészeti tervezést igényelne.

1.4.7. Szobrok, képzőművészeti alkotások:

A településen három életnagyságú faszobor, egy Mária kegyhely és egy emlékmű található.

Szent Orbán a szőlészet, a borkultúra védőszentje két helyen is megtalálható. Külterületen a szőlőhegy előterében és a templom körüli parkban.

Szent István szobra a templom előtt lett felállítva.

A Mária kegyhely a hegyoldalban egy épített szoborfülke, csak kegyeleti értéke van.

Világháborús emlékmű a templom előtti parkban.

2. A rendezés során tervezett változtatások hatáselemzése:

2.1. A település értékleltárában szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változtatások ismertetése

2.2. A 2.1. pontban szereplő változtatások hatásai

2.2.1. a régészeti örökségre

2.2.2. a történeti településre, település és tájszerkezetre

A történeti településen olyan változtatást, amely az itt található régészeti örökségre vonatkozó rövid és középtávú tervekben szerepel, nem ismert.

2.2.3. a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

A települési értékleltárban műemléki értékek nincsenek.

3. Az értékvédelmi terv

3.1. az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A település helyileg védett értékeit, valamint a község területén található régészeti lelőhelyeket az országos és a helyi védettség biztosítja, itt változtatásra nincs szükség.

A fejlesztési tervek védett értékeket nem érintenek.

3.2. az önkormányzati feladatok meghatározása

Az önkormányzat által eddig meghozott helyi védelem megfelelő.

A szőlőhegy hagyományos értékeinek megőrzése, amennyiben az önkormányzat szükségesnek ítéli, tervezést, szakértő bevonását igényli.

NYILATKOZAT

Alulírott, dr. Vándor László CSc, műemlékvédelmi szakmérnök, régész nyilatkozom, hogy régészeti területen szakértői munka végzésére jogosultsággal rendelkezem.

Műemléki érték dokumentálása szakterületen szakértő

Nyilvántartási száma: 21-0112

Műemlékvédelmi szakmérnöki diploma száma: 5719 BME

Régészeti szakértő nyilvántartási száma: KE93XO

Régész diploma száma: 239/1972 ELTE

Az általam ellenjegyzett örökségvédelmi hatástanulmány az örökségvédelmi jogszabályokkal és a hatósági előírásokkal összhangban készült, a tanulmányban szereplő tervezett megoldásokra vonatkozó javaslatok azoknak mindenben megfelelnek.

Zalaegerszeg, 2024. június 24.

dr. Vándor László CSc